

Європейсько-українське
енергетичне агентство

European-Ukrainian Energy Agency

Business Centre Eurasia
75, Zhylyanska st., 5th floor,
01032, Kyiv, Ukraine
tel: +38 044 390 55 33;
fax: +38 044 390 55 40
office@euea-energyagency.org
www.euea-energyagency.org

Презентовано: 24 липня 2012

Опубліковано: 30 серпня 2012

Принципові положення

щодо проекту оновленої Енергетичної Стратегії України до 2030

Робоча Група: "СТАЛИЙ РОЗВИТОК: ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ВІДНОВЛЮВАНІ ДЖЕРЕЛА ЕНЕРГІЇ"

Підготовлено: Девід Ческ'я, інтегрований експерт програми CIM - менеджер програм, ЄУЕА

Члени робочої групи: Вільям Такер, Андрій Міцкан, Віра Ільш (Агентство США з міжнародного розвитку "USAID"), В'ячеслав Гусев (Фундація Українсько-Польської Співпраці "РАУСІ"), Олена Павленко (Dixi Group), Ільдар Газізуллін та Вівіка Вільямс (Міжнародний Центр Перспективних Досліджень), Лемлем Саїд Ісса (НКРЕ).

Вступ

Сталий розвиток – це розвиток, який задовольняє потреби теперішнього покоління, не перешкоджаючи майбутнім поколінням, задовольняти свої власні потреби¹.

У вступі до проекту оновленої Стратегії зазначено, що документ присвячений Сталому Розвитку: "Замість забезпечення екстенсивного розвитку, яким економіка України рухалась протягом десятиліть, енергетика повинна перейти на ефективне забезпечення сталого розвитку економіки". В документі вказані стратегічні перспективи, які могли б задовольнити потреби енергетичного попиту за рахунок економічно обґрунтованих інвестицій, стратегічних принципів диверсифікації і поваги до навколишнього середовища. Це привело б до зниження частки енергії, виробленої на атомних електростанціях та тих, які працюють на кам'яному і бурому вугіллі, забруднюючи тим самим навколишнє середовище, шляхом їх заміни на природний газ та відновлювані джерела енергії; надаючи цілковитий пріоритет програмам енергоефективності з метою зниження енергоємності та загального попиту на енергію. Не дивлячись на те, що відновлювані джерела енергії (ВДЕ) та енергоефективність (ЕЕ) є відповідними стратегічними питаннями оновленої Стратегії ("Акцент на реалізацію заходів з енергоефективності та енергозбереження" – ст.4), підсумки зовсім не відповідають цим твердженням.

В цілому, документ містить багато невідповідностей, які в основному знайдені в таблицях на ст.9-22, де не вказані коефіцієнти перерахунку даних і дуже часто все це не має сенсу: цифри не сходяться (і не тільки через відсутність десяткових чисел). Дані наступних розділів не відповідають числам, вказаним у вищезгаданих таблицях.

Більш того, немає чітко вказаних першоджерел вихідних даних (наприклад, консолідовані дані 2010 року), отож немає можливості зробити перехресні перевірки та/або порівняння.

¹Організація Об'єднаних Націй, Доповідь Брундтланд, 1987

Енергоефективність була важливим пріоритетом, на основі якого було здійснено перегляд Стратегії 2006 року: на ст.5 зазначено, що "Виходячи з указаних цілей, основними завданнями й напрямками реалізації Енергетичної стратегії України (крім іншого) є: "Створення передумов для істотного зменшення енергоємності економіки [...] і розвитку ринкових механізмів стимулювання енергозбереження". Проте, здається, задля досягнення мети не було враховано жодної найкращої практики, не було описано чи деталізовано жодної програми, не було здійснено жодних змін на національному рівні. Лише відмічається незначне поліпшення у транспортуванні. На ст.6 зазначається, що "Реалізація заходів Енергостратегії дозволить досягти таких основних результатів (крім іншого) Впровадження комплексних програм підвищення енергоефективності зі зниженням питомого споживання енергоресурсів в економіці на 30-35% до 2030 року", проте в прогнозах не видно впровадження цих програм. Враховуючи значно високий рівень енергоємності, Україна повинна визначити ЕЕ найважливішим пріоритетом та відвести їй головну роль в оновленій Стратегії.

Якщо ми детальніше розглянемо зміст проекту оновленої Стратегії, стає зрозумілим, що існують два основні пріоритети, які витісняють усі інші: (I) зменшення імпорту і стимулювання внутрішнього виробництва енергії (з метою демонстрації українських намірів щодо більшої енергетичної незалежності та підвищення рівня безпеки); та (II) подальший розвиток використання традиційних видів палива (2010-2030 роки: +82%) і виробництво атомної електроенергії (2010-2030 роки: +49%).

Також, на ст.27 дивно побачити ряд пріоритетів, де зазначено, що "Виходячи з поточного стану галузі, для підтримання надійності ОЕС і забезпечення зростання економіки країни першочерговими завданнями електроенергетики України за будь-якого сценарію зростання попиту є...". Серед таких пріоритетів ми бачимо "Розвиток відновлюваних джерел енергії (ВДЕ)". Згідно даних, наведених у таблицях (ст.9-22), найбільша частка розвитку ВДЕ за Песимістичним сценарієм становить 1,88% від загального обсягу (239 млн. т у. п.) у 2030 році. Відсутність пріоритетності щодо ВДЕ в подальшому підтверджується в документі: "Оскільки ціна на первинні джерела енергії зростає та з огляду на великомасштабну модернізацію основного устаткування енергетичного сектору, відновлювані технології, такі як сонячні батареї, побутові і промислові відходи та біопаливо, знайдуть більш широке застосування".

Для порівняння, при аналізі Енергетичної Стратегії ЄС (включаючи Хорватію, Ісландію, Норвегію, Швейцарію і Туреччину), бачимо²:

- 61% інвестицій щодо вироблення електроенергії на період 2012-2025 будуть направлені на ВДЕ (+/- 600 мільярдів євро протягом даного періоду).
- 36% встановлених потужностей ЄС в 2025 році будуть забезпечені за рахунок ВДЕ у порівнянні з 16% в 2011 році.
- Встановлена потужність вугільних станцій зменшиться з 21% до 12%, а атомних – з 14% до 9% відповідно протягом 2011-2025 років.
- Баланс виробництва електроенергії ЄС до 2025 року становитиме: ВДЕ - 25%; великі ГЕС – 14%, атомні – 20%; нафта-газ – 23%, вугільні –17%.

На завершення, не беруться до уваги і не обговорюються в достатній мірі питання навколишнього середовища, екологічних витрат і викидів парникових газів. В той час, коли всі світові країни, що мають атомні електростанції, шукають способи їх виведення із експлуатації чи скорочення виробництва енергії з традиційних джерел палива, Україна робить все навпаки. Стан навколишнього середовища, на додаток наявності високих економічних витрат та витрат, пов'язаних зі здоров'ям, є серйозною проблемою, яку необхідно вирішувати в глобальному масштабі. Україна не повинна бути винятком.

²IHS – Emerging Energy Markets - "Відновлювані джерела енергії в Європі, прогнози розвитку ринку: 2012-2025" – травень 2012.

1. Позиція: У Стратегії Енергоефективності повинна надаватись більша пріоритетність

- Енергоефективність повинна стати першим та найважливішим Розділом оновленої Стратегії. Повинна бути здійснена загальна оцінка Зростання попиту в Україні протягом 2010-2030 років в рамках темпів розвитку "звичайного бізнесу", та за результатами повинно бути визначено шляхи зниження попиту за рахунок впровадження детальних програм енергоефективності, які дозволять оцінити задоволення попиту, а не навпаки, як це, здається, планується в оновленому проекті Стратегії.
- У Розділі 4 на ст.112 приводиться огляд ситуації щодо енергоємності України з описом цілей, які необхідно досягти. Проте існує чітке визначення цілей (-43% щодо зменшення енергоємності валового виробництва електроенергії та -68% валового виробництва газу). Відсутні середньострокові цілі, що стало основним недоліком Стратегії 2006 року. Крім того в проекті Стратегії зазначено, що потенційне збереження може бути досягнуто шляхом "структурного та технічного факторів", без здійснення жодної реалістичної інвестиційної оцінки.
- Цілі щодо енергозбереження для населення є підозріло низькими та передбачається, що Уряд продовжуватиме субсидіювання населення замість підвищення тарифів та повного відшкодування витрат та фінансування задля забезпечення належного функціонування системи централізованого опалення, а також заміни застарілого та неефективного обладнання. Залишення "нижчих за собівартість" тарифів вимагатиме державних субсидій і не слугуватиме економічним сигналом для населення для впровадження енергоефективних заходів.
- Також, в документі вірно вказано, що існує необхідність "розробити Комплексну програму підвищення енергоефективності, яка включатиме в себе опис конкретних заходів щодо досягнення цілей, поставлених в Енергетичній стратегії, та план реалізації заходів із зазначенням періодів впровадження та відповідальних за їх виконання". Проте, ця мета повинна бути описана більш детально та бути формально закріпленою за відповідним компетентним органом.
- На ст.114 наводиться перелік заходів, які необхідно реалізувати задля досягнення визначених цілей щодо виробництва електроенергії та зменшення її споживання. Ці заходи приведено досить поверхнево без зазначення конкретних деталей. Тому, ми б хотіли побачити більш деталізовано, що буде здійснюватись. Наприклад: *затвердження стандартів з енергоефективності в будівництві і транспорті; як Уряд стимулюватиме модернізацію застарілих об'єктів виробництва; як він буде стимулювати застосування енергозберігаючих домашніх електроприладів і т.д.)*
- Незрозумілим є зменшення втрат в електромережах: обсяг лишається незмінним на рівні 22-23 млрд. кВт/рік (ст.16), проте методика підрахунку є незрозумілою. Складається враження, що нові розробки є високоефективними, в той час, як в старій інфраструктурі залишається той же рівень втрат. Крім того, на ст.26 Розділу II зазначається зменшення втрат з 13% до 9%, в той час як в таблиці на ст.24 і ст.16 приведено зменшення втрат з 11,5% в 2010 році до 8,2% у 2030 році.
- Енергоефективність, на відміну від конкретної науки з визначеними цілями для досягненнями та конкретними шляхами реалізації, швидше за все, розглядається як міф і, таким чином, не повністю розглядається в проекті Стратегії. На закінчення ми вважаємо, що ЕЕ не була визначена пріоритетом, як це повинно бути.

2. Позиція: Збільшення частки відновлюваних джерел енергії (ВДЕ) в Енергетичному балансі України є необхідним для сталого розвитку та енергетичної безпеки країни

2.1 Частка ВДЕ в прогнозованому балансі паливно-енергетичних ресурсів

- Хоча загальна частка ВДЕ, що належить до нових виробничих потужностей, становитиме близько 13% до 2030 року, загальна частка ВДЕ ("вітрові, сонячні, малі ГЕС" – Базовий сценарій, ст.9) становитиме лише 2% від загального виробництва (13 млрд. кВт*год в порівнянні із загальним обсягом виробництва 646 млрд. кВт*год або 224 млн. т у. п.).
- У порівнянні із сусідніми ринками ЄС, які прагнуть все більше розвивати ВДЕ та мають намір збільшити встановлену потужність до 36% до 2025 року, Україна, безумовно, відстає щодо сталого розвитку та розстановки пріоритетів на користь екологічно чистих методів виробництва, в той же час не успішно зменшуючи вугільні та встановлені атомні потужності країни (які ЄС прогнозує знизити на 43% і 36% відповідно).
- Не маючи на меті критикувати значну частку виробництва енергії з традиційних видів палива (проте хотілось би побачити більшу частку виробництва енергії з природного газу, ніж на вугільних електростанціях), учасники ринку ВДЕ прийшли до спільної думки, що частка ВДЕ, яка стала б стратегічним внутрішнім джерелом енергопостачання, повинна становити не менше 10-15% від частки виробництва чи генерації енергії до 2030 року.

2.2. Частка ВДЕ в електроенергетичному балансі країни

- Розвиток Електроенергетичного балансу України до 2030 року планується за подібним сценарієм: виробництво електроенергії на вугільних та атомних електростанціях в 2030 році досягне 80% із середньорічним темпом зростання на 35% та 49% відповідно в період з 2010 по 2030 роки.
 - Виробництво електроенергії з ВДЕ повинно становити 13 млрд. кВт*год, що становить лише 4,61% від загального виробництва електроенергії. Незважаючи на важливість та вагомість гарантованих джерел енергопостачання, які становитимуть найбільшу частку в електроенергетичному балансі країни, вважаємо, що більш вагома роль повинна приділятися ВДЕ, оскільки вони представляють вагомий стратегічний напрямок розвитку та, в іншому разі, залишаться невикористаним потенціалом України.
 - Все вищезазначене не зовсім відповідає початковому твердженню на ст.27, де зазначено, що "одним із пріоритетів цієї Стратегії є розвиток відновлюваних джерел енергії з метою забезпечення зростання економіки країни".
 - Наша пропозиція стосовно загального Енергетичного балансу полягає в тому, щоб передбачити в електроенергетичному балансі частку ВДЕ у розмірі 10-15%, що є обґрунтованою, досяжною і стратегічно реальною ціллю.
- Генерація енергії, в основному, з традиційних джерел енергії виключає можливість коливань в електромережі. Проте, інтегрування ВДЕ в мережу вимагає так званої "гнучкості" електромережі, яку буде дуже важко досягти при лише 20% від загальної потужності мережі. Крім того, в документі зазначено, що "для підвищення конкурентоспроможності та прозорості роздрібного ринку електроенергії необхідно провести реформування, що, крім іншого, буде спрямоване на забезпечення прозорого та недискримінаційного доступу до електричних мереж". Знову ж таки, це твердження, здається, не узгоджено із зазначеними планами.

2.3. Розвиток ВДЕ

- На ст.51 проекту Стратегії зазначено: "Розвиток відновлюваних джерел енергії (ВДЕ) є важливим для: зменшення використання традиційних видів палива (у тому числі імпортованих) для генерації електроенергії; покращення стану навколишнього середовища; розвитку української промисловості [...]". Проте, "виробництво енергії з ВДЕ буде значно дорожчим в порівнянні з витратами на виробництво із традиційних джерел". Однак, чи дійсно загальна вартість виробництва була оцінена в довгостроковій перспективі?

- Сьогодні Україна має можливість почати нову еру розвитку та вирішити екологічні проблеми, уникнувши тим самим можливих катастроф та тих самих помилок, які зробили сусідні країни ЄС і продовжують за це розплачуватись (витрати, пов'язані із виведенням із експлуатації АЕС, переведення вугільних електростанцій тощо).
 - Зазначено: "до 2030 року цільовий показник генерації від загальної потужності альтернативних та ВДЕ повинен становити 10% [...]". Дійсно, якщо встановлена потужність становитиме 5-7 ГВт \pm 10% від загальної встановленої потужності, то з таблиць на ст.9-22 ми переконуємося, що виробництво з відновлюваних джерел енергії лишиться незначним та близьким до провалу з часткою виробництва 4,6%.
 - Оцінка впливу на навколишнє середовище за всіма джерелами повинна бути виконана в спробі більш чітко зрозуміти реальну суму видатків, запланованих на стратегічний розвиток в проекті Стратегії і, можливо, показати, що необхідний підхід із більшим врахуванням відновлювальних джерел енергії та питань захисту навколишнього середовища.
- В пункті 3.3.3 (ст.41) проекту оновленої Стратегії зазначається, що "впровадження нової моделі ринку вимагає розробки технічних деталей, таких як, компенсації за "зелений тариф" [...]". Згідно з статтею 17-1 Закону України "Про електроенергетику", держава гарантує покупку повного обсягу електроенергії, виробленої з відновлюваних джерел енергії, яка не продається безпосередньо споживачам або енергопостачаючим компаніям відповідно до встановленого "зеленого тарифу". Ми розглядаємо термін "компенсація" некоректним і недоречним, тому хотіли б запропонувати замінити запропоновану вище "компенсацію за зелений тариф" на більш підходящий "механізм закупки повного обсягу електроенергії по "зеленому тарифу".
 - Крім того, ринкова модель повинна бути спрямована на лібералізацію і активізацію співробітництва з сусідніми ринками із ціною, встановленою на вільному ринку.
 - Будучи членом Європейського Енергетичного Співтовариства, Україна повинна впровадити розділ з енергетики в рамках *acquis communautaire* ЄС, включаючи Директиву 2001/77/ЄС щодо просування електроенергії, виробленої з відновлюваних джерел енергії на внутрішньому ринку електроенергії, вставивши за ціль збільшення частки енергії, отриманої з відновлюваних джерел енергії, до 12% до 2020 року. В той же час, в цей документ були внесені поправки Директивою 2009/28/ЄС, базуючись на які, європейські країни збільшили свій показник до 20% в період до 2020 року.
 - В цілому, посилення на повний список директив ЄС, пов'язаних з енергетичною ефективністю, здійснюється у всіх відповідних розділах. Проте, лишається незрозумілим, яким чином Україна планує гармонізувати своє законодавство відповідно до цих Директив з метою виконання умов Енергетичного Співтовариства.
 - Проект Стратегії надає великого значення розвитку атомної енергетики. У той час, як багато країн відмовляються від атомної енергетики, Україна будує і вводить в експлуатацію нові енергоблоки. Причина полягає в тому, що Україна не настільки багата, щоб відмовитися від атомної енергетики і платити за відновлювані джерела енергії. Проте, це твердження є досить спірним.³ Досвід деяких країн показує, що будівництво атомних енергоблоків може вимагати набагато більше часу і грошей, ніж заплановано. Яскравим прикладом може служити завод в Олкілуото, Фінляндія, що будується французькою державною компанією Areva, будівництво якої в два рази перевищило витрати і терміни. Іншим вагомим фактором атомних електростанцій, не кажучи вже про проблему вивозу ядерних відходів, є те, що вони не тільки дорогі в будівництві, проте ще дорожчим є їх введення в експлуатацію та закриття.

³ З метою досягнення потенціалу встановленої потужності вітрової енергетики в Україні розміром 10-15 ГВт, необхідна загальна сума інвестицій розміром 200 млрд. грн. Проте, з огляду на поточний стан справ, така сума відсутня, на відміну від інвестицій розміром 265 млрд. грн. на введення додаткових атомних енергоблоків...

- Крім того, підвищений акцент на АЕС ставить під загрозу безпеку постачання, роблячи функціонування АЕС повністю залежним від імпорту палива з-за кордону: «Україна займалася видобутком урану з 1948 року і може задовольняти близько 30% своїх потреб. Вона також виробляє сплави цирконію, які необхідні для елементів палива, проте збагачення урану і виробництво готових паливних твелів відбувається в Росії»⁴.
- Тому, Україна повинна приділяти більше уваги своєму величезному потенціалу біомаси, особливо в питаннях теплопостачання.

2.4. Біоенергетика/біомаса

- Протягом усього документу, є лише незначне згадування про біоенергетику чи технології виробництва теплоенергії або електроенергії з біомаси протягом 2010-2030 років.
 - Беручи до уваги необхідність підвищення рівня енергетичної безпеки, розвиток біоенергетики має стати одним з основних пріоритетів для України, та становити близько 15% енергетичного балансу країни. Крім того, біоенергетика могла б мати ряд позитивних результатів, таких як створення нових робочих місць, розвиток місцевих економік та покращення стану навколишнього середовища.
 - Україна має досить великий потенціал біомаси для виробництва енергії. Економічний потенціал біомаси оцінюється в 27 млн. т у. п/рік. Основою потенціалу є сільськогосподарські відходи та енергетичні культури. Використання потенціалу біомаси для енергетичних цілей може задовольнити близько 13% енергетичного попиту в Україні.
 - Розвиток біоенергетичного сектора повинен бути частиною паливно-енергетичного комплексу країни та має базуватись на розумному й послідовному підході.
- Законодавство дає лише часткове пояснення, чому розвиток біомаси не має перспектив у найближчому майбутньому. Очевидно, що Україна в змозі забезпечити стабільну закупівлю сировини для виробництва електроенергії з біомаси. Більш того, інвестори особливо зацікавлені в розвитку цієї сфери, враховуючи той фактор, що "зелений тариф" буде наданий для виробництва електроенергії з біомаси. Крім того, 4 липня 2012 року Верховна Рада України прийняла закон №10183 "Про внесення змін до Закону України "Про електроенергетику" (з метою стимуляції виробництва електроенергії з біогазу). Закон передбачає коефіцієнт 2,7% для електроенергії, виробленої з біогазу, та отриманої з біомаси рослинного або тваринного походження, та коефіцієнт 3,0% - для електроенергії, виробленої з побутових відходів.

2.5. Централізоване теплопостачання

- У відповідному Розділі 3 (В) Стратегії розглядаються деякі питання стосовно теплової енергії. Сумнівною частиною Розділу є зроблені припущення щодо теплової енергії. Відповідно до Базового сценарію, загальний обсяг споживання теплової енергії до 2030 року збільшиться до 271 млн. Гкал або трохи більше як 15% в порівнянні з базовим 2010 роком. Найвагоміше зростання очікується в "Інших секторах" (приватному та державному) у зв'язку з очікуваним збільшенням споживання в окремих сферах на одну людину більш ніж в 3 рази. З нашої точки зору, таке різке збільшення є нереалістичним з урахуванням обмеженості фінансових ресурсів Уряду для інвестування розвитку громадської інфраструктури.
- Запропоновані заходи для розвитку системи опалення носять занадто загальний характер і не є достатньо визначеними. В Стратегії пропонується задовольнити прогнозований попит, який витікає із сучасних реалій, за будь-якого Сценарію. Згідно із Стратегією, основним напрямком розвитку щодо генерації теплової енергії, транспортування і

⁴ http://www.world-nuclear-news.org/NP-Good_prospects_for_Ukraines_nuclear_fuel_future-1502101.html

розподільчих систем має стати зниження рівня споживання природного газу за рахунок підвищення ефективності його використання, розвитку систем тепlopостачання на основі електроенергії, вугіллі та атомній енергії, альтернативних і відновлюваних джерел енергії, вторинних енергетичних ресурсах, природних ресурсах тепла і т. д.

- Крім того, в оновленій Стратегії стверджується, що структура виробництва тепла в 2030 році, можливо, залежатиме від відносної вартості його виробництва відповідно до кожного джерела. Запропонована Стратегія не розглядає Плану дій задля перетворення теплового сектору на ефективний, надійний та доступним для споживачів.
- Запропоновані інвестиції розміром 84 млрд. грн. на тепловий сектор виглядають нереалістичними в світлі сьогоdnішнього рівня інвестицій; фінансових ресурсів Уряду; відсутності стимулів для населення та приватних інвесторів щодо залучення до впровадження енергоефективних дій, а також відсутності будь-яких визначених надійних джерел фінансування.

Загалом, хоча в проекті зазначено, що пріоритетом Стратегії є розвиток відновлюваних джерел енергії, тим не менше він розглядається лише як потенційний майбутній розвиток ("в довгостроковій перспективі відновлювані джерела енергії повинні розвиватися за принципом економічної конкуренції"), повинні виникнути певні сприятливі умови, які забезпечать додатковий економічний стимул для розвитку цих технологій. Цей обмежувальний підхід стримуватиме Україну в розвитку відносно інших країн і в кінцевому рахунку собівартість стане більшою, ніж передбачалася.

Тому, ми закликаємо Міністерство і відповідальних за перегляд Стратегії, переглянути підхід в даному особливому секторі, включаючи розробку нових законів, правил та внутрішніх процедур, з метою надання стимулів для інвесторів і гарантій того, що новоприйняті закони будуть застосовуватись і не матимуть декларативного характеру.

3. ПОЗИЦІЯ: Розвиток традиційних видів палива і його вплив на навколишнє середовище повинен враховуватись більше

- В документі зазначено, що "Україна має значний потенціал щодо торгівлі квотами та може активно співпрацювати в рамках проектів спільного впровадження [...]". Проте, Комітет Організації Об'єднаних Націй по забезпеченню дотримання Кіотського протоколу дав Україні "зелене світло", щоб відновити свою участь у міжнародній торгівлі квотами на викиди парникових газів. Це рішення було прийняте на 19-му засіданні Комітету в Бонні, Німеччина, в п'ятницю, 9 березня 2012 року. Це свідчить про те, що Україна відновила свою участь в міжнародній торгівлі квотами на викиди парникових газів, як повідомляє прес-служба Державного агентства екологічних інвестицій України⁵.
- В проекті Стратегії не були враховані негативні наслідки агресивного розвитку традиційних видів палива. В силу можуть вступити нові міжнародні закони та можуть бути запропоновані нові альтернативні цілі такі, як Кіотський протокол. В такому разі, економічні наслідки можуть виявитися дуже негативним (нові податки на викиди CO₂, перегляд базового рівня викидів для України, який був спотворений в рамках Кіотського протоколу, використовуючи рівень 1990 року і т.д.).

Загальні коментарі щодо проекту Стратегії

- Між трьома сценаріями немає жодних істотних відмінностей. Всі три базуються відповідно до змін темпів росту ВВП і повною мірою не враховують інші важливі зміни, такі як зміна вартості енергоресурсів, зростання екологічних проблем, моральні питання та рівень сучасної поінформованості населення щодо використання енергії, скорочення чисельності населення України (яке не враховане в проекті Стратегії як чинник, що впливає на попит) та ін.

⁵ <http://www.kyivpost.com/content/ukraine/ukraine-complies-with-kyoto-protocol-requirements.html>

- Враховуючи, що Базовий та Оптимістичний сценарії мало відрізняються даними, можна було б представити альтернативний сценарій, в якому було б приведено зростання ціни на газ та загальний ріст попиту на енергію (наприклад, як результат розвитку нових газових трубопроводів з Росії, що оминають територію України, для здійснення поставок до країн ЄС); частка ВДЕ у розмірі 15% є поступово досяжною до 2030 року, енергоефективність дозволить зменшити попит на 10% (враховуючи енергоемність України цей показник має бути вищим); зменшення втрат в енергосистемі до 6,5% (з урахуванням додаткового розширення існуючої інфраструктури); вугільне та атомне виробництво трохи зменшиться, а імпорт буде зведений до мінімуму.
- Коефіцієнти перерахунку є нечіткими та мають бути чітко визначені із врахуванням джерел та їх теплотворної здатності. Наприклад, на ст.9 "Паливно-енергетичний баланс" (загальний темп росту) виробництва електроенергії із нетрадиційних видів палива вимірюється в млрд. кВт*год і становить 63%, в той час як в млн. т у. п. становить 48%. Тому, необхідно здійснити перевірку вказаних даних.
- Крім того, ми б хотіли, щоб були виправлені деякі незначні помилки з метою уникнення непорозумінь та можливих запитань. Наприклад, на ст.9 таблиця "Прогнозний паливно-енергетичний баланс", виробництво традиційного палива становить 71,9 млн. т у. п., в той час як на ст. 10 воно становить 70,9 млн. т у. п. Повинні бути приведені коректні дані щодо загального споживання розміром 231,8 млн. т у. п. та дані щодо 70,9 млн. т у. п.
- Відсутні чітко зазначені джерела інформації. Усі джерела інформації, з яких були взяті дані для наповнення таблиць з 9 по 22 сторінки та наступних розділів, мають бути чітко вказані та мають бути узгоджені з попередніми даними. Зокрема, посилання на консолідовані дані 2010 року є необхідними. Наприклад: в проєкті Стратегії приводяться консолідовані дані 2010 року щодо загального енергоспоживання обсягом 131,9 млн. т у. п., в той час як інше офіційне джерело зазначає 186,12 млн. т у. п.
- Протягом усіх розділів значна увага повинна приділятися якості та узгодженості всіх посилань і даних. На сьогодні склалось враження, що ці дані більше схожі на "колаж", окремі розділи якого були підготовлені не одним відповідальним органом, а різними залученими суб'єктами.
- Загальна структура балансу попиту/споживання виконана протилежним чином. Спочатку повинна приводитись чітка оцінка попиту, а лише потім огляд джерел постачання щодо його задоволення. Крім того, при розгляді трьох сценаріїв, кожен із них має мати однакові елементи: на ст.16 таблиця попиту Базового сценарію доповнена "Загальне споживання по секторам", "Втрати при передачі та розподілу", а також "Експорт". В двох інших сценаріях приводяться лише обмежені дані щодо "Загалом", "Валове споживання" та "Експорт". При розгляді трьох сценаріїв, кожен з них повинен бути рівнозначним і містити однаковий обсяг даних.
- Дані таблиць і тексту повинні бути пов'язаними: завжди повинні бути присутні посилання для всіх даних (якщо обирається одиниця виміру в млн. т у. п., то далі по тексту теж повинна використовуватись розмірність в млн. т у. п. з приведенням вихідних даних – ТВт*год, млрд. куб. м, млн. т і т. д.). Для більшої точності, проєкт Стратегії повинен містити дані щодо теплотворності здатності кожного виду палива, оскільки вона може істотно відрізнятись.
- Існують розбіжності між даними, приведеними у таблицях на сторінках 9-22, та текстом. Наприклад, в перших таблицях проєкту Стратегії повинна міститись коротка інформація щодо того, про що буде йдись у наступних розділах. Необхідно, щоб числа та цифри відповідали один одному, а також використовувались однакові одиниці виміру.

Висновки

Зусилля, що здійснюються Урядом щодо перегляду попередньої Стратегії до 2030 року, безсумнівно заслуговують похвали, тим не менше, ми вважаємо, що багато роботи в цьому напрямку ще повинно бути зробленою задля досягнення зазначених цілей відповідно до поставлених планів .

Порівнюючи дані розділу ЕЕ (ст.112) з даними розділу ВДЕ (ст.51), ми помітили деякі розбіжності в підходах. Тому, ми рекомендуємо здійснити чіткий опис методології впровадження заходів з метою забезпечення зниження енергоємності в Україні. Загальна вартість таких заходів не була оцінена належним чином, наводячи нас на думку, що для досягнення реальних цілей не буде приділятися особлива увага чи застосовуватись єдиний підхід щодо реалізації заходів, а лише буде враховуватись економічний принцип низько затратного виробництва з метою отримання максимального прибутку, не беручу до уваги питання навколишнього середовища та реальні довгострокові витрати.

У розділі ВДЕ відсутні наміри щодо надання відповідним технологіям можливості утвердитись в українському енергетичному секторі, як вони того заслуговують.

З проекту Стратегії стає зрозуміло, що ВДЕ не буде відводитись домінуюча роль щодо встановлених та генеруючих потужностей. В свою чергу, нам би хотілось значно більшої відповідності європейським стандартам: 15% були б прийнятними та досяжними для України до 2030 року. Однак, дивлячись на обидві таблиці щодо балансу (ст.9-22) та відповідний Розділ III (С), стає зрозумілим, що ВДЕ розглядаються як маргінальні і цінуються лише за їх можливий потенціал, а не за стратегічні вигоди від їх використання та дотримання екологічних норм.

Крім того, запропонований проект оновленої Стратегії містить ряд невірних або нереалістичних припущень, а також відсутні рішення щодо вирішення поточних проблем в секторі теплопостачання, таких як: енергоаудит, енергетична ефективність будівель, державне регулювання сектору централізованого теплопостачання; немає жодного зв'язку між інвестиціями щодо енергоефективності та ініціативами щодо запровадження чистої енергетики (скорочення викидів CO₂).

Члени Робочої групи Європейсько-українського енергетичного агентства разом з іншими учасниками ринку обговорили проект Стратегії та стурбовані тим, що Україна обрала неправильний підхід щодо розвитку її енергетичного сектору, а також побоюємося, що довготермінові витрати значно перевищуватимуть короткострокові вигоди, на встановлення яких схоже направлені зусилля Уряду, оскільки вони базуються на нереалістичній політиці та низьких цінах на енергоносії.

Україна повинна чітко визначитись чи обирає вона шлях розвитку Енергетичного Співтовариства, чи ні. Якщо відповідь позитивна, то мета вже встановлена на користь відновлюваних джерел енергії і, таким чином, не може бути предметом для подальшого обговорення.

Крім того, Україна однозначно не може ігнорувати потенціал біомаси, який є одним з найкращих в Європі.

Зрештою, світовий досвід довів, що ядерна енергетика не з дешевих - загальні витрати і терміни будівництва атомних електростанцій значно перевищують витрати, пов'язані з відновлюваними джерелами енергії.

Таким чином, для України було б краще і економічно доцільніше передбачати можливі проблеми та зміни, а не чекати, коли ринок почне кардинально та істотно змінюватися, до реалій якого Україна не зможе адаптуватись досить швидко, враховуючи підхід, виражений в поточній версії проекту Енергетичної стратегії.

Для коментарів і зворотного зв'язку, будь ласка, звертайтеся Девід Ческ'я: david.ceschia@euea-energyagency.org